

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 10

20. august 1968

Repræsentantskabs-
valg

Årsberetning
(sluttet)

Referat af års-
mødet

Ungdommen
sætter ind

89. Årg.

Oplag: 17.600

FORD

grave- og læssemaskiner

FORD's grave- og læssemaskiner er konstrueret efter helt nye og avancerede principper, hvorved Ford har formået at fremstille maskiner med langt større holdbarhed og reduceret totalvægt. Den lavere vægt i forbindelse med de kraftige hydrauliske systemer er nogle af grundene til disse maskiners fantastiske hurtighed og behageligt glidende arbejdsgang.

INDUSTRITRAKTORER	4400	4500	
LÆSSEMASKINER	735	740	
Løftkapacitet max., kg...	1050	1710	
Gravedybde, cm.....	10.2	10.2	
Læsseskovl kapacitet, l...	552	765	
GRAVEMASKINER	753	755	752
Gravedybde max., m.....	4.17	4.67	3.92
Gravelængde max., m....	5.64	5.99	5.44
Læsehøjde max., m.....	2.84	3.05	3.05

FORD's industriprogram omfatter to traktorer, model 4400 og 4500, hvoraf model 4500 kan leveres med TORQUE CONVERTER. Gravemaskinen 752 er sideforskydelig, 753 og 755 er midtmonterede og kan fås med FORD AUTO-KONTROL, et udstyr, der automatiserer dele af graveoperationen. FORD's industrimaskiner er specielt konstrueret til krævende entreprenørarbejder.

**TRAKTORER
MASKINER**

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 10

Ekstra
suppleringsblad med
meddelelse i anledning
af valget til
Hedeselskabets
repræsentantskab

Meddelelse

til

Hedeselskabets medlemmer

Ved en meget beklagelig fejl er der i den i Tidsskriftets nr. 10 optagne meddelelse angående repræsentantvalget, ikke medtaget oplysning om, at der er valg i Maribo amt.

Som det allerede korrekt blev oplyst i Tidsskriftets nr. 7, er der valg i Maribo amt. Amdsrådsmedlem, kammerherre J. C. V. V. Grandjean, Vennerslund, afgår efter tur.

Der er ikke til Hedeselskabet indkommet forslag om nyvalg i Maribo amt, og forslaget fra bestyrelsens formand og repræsentantskabets formand og næstformand om genvalg af de på valg værende repræsentanter, gælder også for valget i Maribo amt.

Fr. Heick

AKTIESELSKABET

MIDTBANK

**Mejeriernes og Landbrugets
Ulykkesforsikring**

Gensidigt selskab ★ Oprettet 1898

Henvendelse til kredsens tillidsmand eller til hovedkontoret:
Vester Farimagsgade 19 . København V . Telf. (01) 15 03 50

Omhyggeligt behandlede skovplanter
i værdifulde provenienser

**DANPLANEX
PLANTESKOLER A/S** . Rødekre . Telefon (046) 6 29 33*

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

ved **C. M. Christiansen** . Århus
Telefon: Ellidshøj (08 - 11 93 11) 4
og Århus (06) 12 76 33

Fabrikation af
jordbrugskalk og
foderkridtmel

Rødkjærsbro Cementvarefabrik v. J. T. Birk

Telefon Rødkjærsbro (076 - 5 91 11) 14

FORLANG TILBUD

Fører kun △ mærkede varer

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres på lager

Elementbroer - Jernbetonspunsplanker

Specielle emner efter opgave

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Ringkøbing Cementvarefabrik - Telf. 07 32 16 00

Videbæk Cementvarefabrik - Telf. 07 17 12 14

A/S N. SKYTTE

**Bjerringbro
Cementvarefabrik**

Telefon Gentofte 938
Bjerringbro (076) 8 11 11

Alle △ mærkede rør
imprægnerede og
uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

**Hulkjærhus
Planteskole**

Rødkjærsbro

Telefon Ans (068 - 7 91 11) 25

PLANTER TIL SKOV
LÆHEGN OG HAVE

**Alt i
betonvarer**

efter D. S. 400 til
vandløbsreguleringer og
afvandringsarbejder
Spunsplanker
Trekantmærke nr. 20.

»LØVEN«

Betonvare- og mørtelfabrik,
Skjern - Telefon (07) 35 12 44

**JAGT VED
LIMFJORDEN**

350 tdr. + sø med god ande-
jagt og fiskeri.. Har ikke væ-
ret drevet i flere år. Udlejes
gerne til konsortium for læn-
gere periode. Gode overnat-
ningsmuligheder på motel.

Telf. (07) 82 01 54.

**Viborg Byes og
Omegns Sparekasse**

Telefon (076 1) 1400 (4 lln.)
Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9-15
Lørdag lukket
Aftenspedition:
Fredag kl. 18.30-20

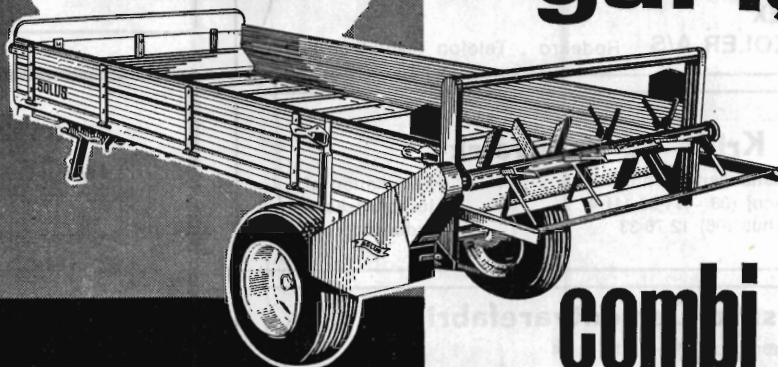
Fillaler:

Karup
Flyvestationen Karup
Mammen
Løgstrup

A/s De forenede Teglværker
EGERNSUND - TELF. GRAASTEN 51713 OG 51714
LEVERER TEGLVARER OVER HELE LANDET

SOLUS

-SELVFØLGELIG

når det rigtig går løs

combi[®] vognen

Uanset føret eller arbejdets beskaffenhed vil SOLUS-combi være Dem en uvurderlig hjælp, når det går rigtigt løs.

SOLUS-combi er takket være sin enkle konstruktion og robuste teknik, bygget til det største slid.

Den har ingen ømfindtlg teknik, ingen sarte steder, og på et øjeblik og uden brug af værktøj ændres SOLUS-combi til netop den funktion, De har brug for.

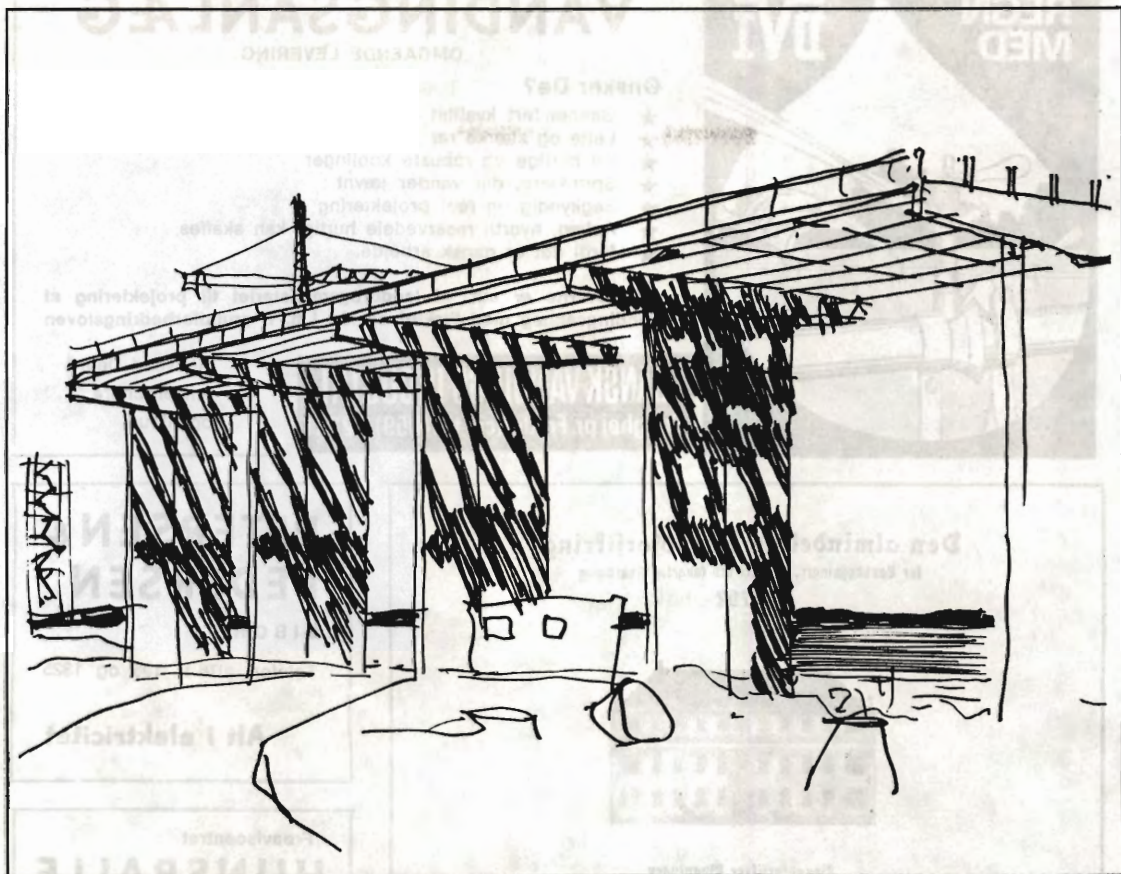
Tal med Deres maskinleverandør, og lad ham vise Dem SOLUS-combis styrke.

H. Sønderby & Co.

Maskinfabrik

T A R M

Telefon (07) *37 13 33

Portland-cement til mange formål --

PORTLAND-CEMENT

En cement, der rigeligt opfylder kravene i normerne såvel herhjemme som i England, Frankrig, U. S. A. m. fl. lande. Den bruges, hvor ikke særlige grunde taler for anvendelse af en special-cement.

RAPID-CEMENT

Hurtighærdnende Portland-cement til brug hvor der ønskes hurtigere hærdning, end man får med almindelig Portland-cement, og ved støbning i kulde.

SUPER-RAPID-CEMENT

Ekstra hurtigt hærdnende Portland-cement til betonstøbninger, der skal tages i brug efter få døgn, betonelementer, forspændt beton og ved støbning i kulde.

A/S DANSK CEMENT CENTRAL

■ AKTIESELSKABET AALBORG PORTLAND-CEMENT-FABRIK ■

CHRISTIANS BRYGGE 28 . KØBENHAVN V

Trekanten -
Deres kvalitetsgaranti

VANDINGSANLÆG

OMGÅENDE LEVERING

Ønsker De?

- ★ Gennemført kvalitet
- ★ Lette og stærke rør
- ★ De hurtige og robuste koblinger
- ★ Sprinklere, der vander jævnt
- ★ Sagkyndig og reel projektering
- ★ Anlæg, hvortil reservedele hurtigt kan skaffes,
- ★ fordi det er dansk arbejde.

Indehaverne er aut. af landbrugsministeriet til projektering af vandingsanlæg med tilskud og lån i h. t. grundforbedringsloven

DANSK VANDINGS INDUSTRI
Snoghøj pr. Fredericia tlf. (059) 5 22 11

Henvend Dem
om brochure
og tilbud

Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, opretter ved kongelig Anordning af 1792

Brandforsikrer Bygninger
- færdige og under Opførelse -
med fast Inventar

HOVEDKONTOR:
STORMGADE 10 - KØBENHAVN K.
C: 1100

PETERSEN & PEDERSEN

VIBORG

Telefon (076 1) 195 og 1325

Alt i elektricitet

Frøaviscentret

HUNSBALLE

Telf. Holstebro (074) 2 05 33

Frøavl og frøhandel

Skive Cementstøberi

Knud Østergaard
Telefon (075 1) 921

NORMRØR
med garantimærket Δ
Imprægnering Brøndrør

Generations tillid ...

... det bedste fundament
for en moderne bank

DEN DANSKE PROVINSBANK

AARHUS · ODENSE · AALBORG · KØBENHAVN

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

TIDSSKRIFT FOR GRUNDFORBEDRING OG SKOVBRUG

Nr. 10

20. august 1968

89. årg.

udgår 16 gange årligt til medlemmer. – Annoncer til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg, telf. (076 1) 1340, efter $\frac{1}{11}$ (06) 62 61 11. Annoncepris 70 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 10 kr. eller én gang for alle mindst 200 kr. Redaktør: HAR. SKODSHØJ. Redaktionsudvalg: Afdelingschef, skovrider B. Steenstrup (formand), afdelingschef N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Trykt i Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

Indhold: Repræsentantskabsvalg. – Årsberetning (sluttet). – Referat af årsmødet. – Ungdommen sætter ind.

Forsiden: Beplantning af brunkulsleje ved Troldhede. Arealerne blev delvis afgravet under første verdenskrig og senere tilplantet, således at der her findes nogle af de ældste beplantninger af denne art.

REPRÆSENTANTVALG til Det danske Hedeselskab

Stemmeseddel og forslag i dette tidsskrift.

I henhold til Det danske Hedeselskabs vedtægter skal der som meddelt i Hedeselskabets Tidsskrift nr. 7 i år foretages valg af 19 medlemmer til selskabets repræsentantskab, nemlig:

1 i Åbenrå-Sønderborg amter, 1 i Ålborg amt, 2 i Århus og Skanderborg amter, 1 i Haderslev-Tønder amter, 2 i Hjørring amt, 1 i Randers amt, 1 i Ribe amt, 1 i Ringkøbing amt, 1 i Thisted amt, 1 i Vejle amt, 1 i Viborg amt, 1 i Odense-Assens amter, 1 i Frederiksborg amt, 1 i Holbæk amt, 1 i Sorø amt, 1 i Præstø amt, 1 i Maribo amt.

I vedtægtens § 6 hedder det om valg til repræsentantskabet:

»12 af repræsentantskabets medlemmer vælges for 3 år ad gangen af repræsentantskabet, der selv bestemmer, hvornår valget skal foregå og om et eller flere af disse valg skal udsættes.

39 repræsentanter vælges blandt selskabets medlemmer for 6 år ad gangen og skal på den tid, valget finder sted, have bopæl i følgende kredse: 3 i Hjørring amt, 2 i Ålborg amt, 2 i Thisted amt, 3 i Viborg amt, 3 i Randers amt, 3 i Århus og Skanderborg amter, 3 i Vejle amt, 3 i Ringkøbing amt, 3 i Ribe amt, 1 i Odense-Assens amter, 1 i Svendborg amt, 1 i København, 1 i København-Roskilde amter, 1 i Frederiksborg amt, 1 i Holbæk amt, 1 i Sorø amt, 1 i Præstø amt, 1 i Maribo amt, 2 i Åbenrå-Sønderborg amter, 2 i Haderslev-Tønder amter og 1 på Bornholm.

Alle selskabets medlemmer er berettiget til at deltage i ethvert valg af de 39 repræsentanter, når de har betalt bidrag for det kalenderår, i hvilket valget foregår, eller er livsvarige medlemmer. Ethvert medlem har een stemme.

Hvert 3die år afgår henholdsvis 20 og 19 af de 39 repræsentanter i overensstemmelse med en af repræsentantskabet på årsmødet i 1947 fastsat afgangorden. Genvvalg kan finde sted.

Afgår en af de således valgte 39 repræsentanter, inden hans funktionstid er udløbet, kan repræsentantskabet vælge et af selskabets medlemmer i samme kreds til at fungere i tidsrummet indtil det førstkommende almindelige valg i den pågældende gruppe.

Når almindelige valg skal finde sted i den efter tur afgående gruppe, sendes *der med et i august måned udgående hæfte af tidsskriftet stemmesedler* til alle selskabets medlemmer, hvorhos der i tidsskriftet gives meddelelse om, hvilke repræsentanter, der skal afgå, hvor mange der skal vælges, og i hvilke kredse disse skal være bosiddende, samt om, *at der ikke må stemmes på flere i hver enkelt kreds, end der skal vælges i denne, og at der kun kan stemmes på medlemmer af selskabet.*

En stemmeseddel er kun gyldig, når den, udfyldt i overensstemmelse med foranstående og forsynet med tydelig angivelse af stemmegiverens navn og bopæl, indsendes til selskabets hovedkontor inden den påfølgende 10. september.«

De afgående repræsentanter er:

Aabenraa-Sønderborg amter:

Gårdejer *Jacob Jørgensen*, Brandsbøl, Nordborg.

Aalborg amt:

Gårdejer *Axel Andersen*, Kyvsgård, Vodskov.

Århus og Skanderborg amter:

— — — (ledig efter dødsfald).

Gårdejer *Markus Hansen*, R., Vester Mølle, Skanderborg.

Haderslev-Tønder amter:

Stiftamtmand *Jens Pinholt*, K¹., Dbm., Haderslev.

Hjørring amt:

Sognefoged, husmand *Emil Petersen*, Jerup.
Gårdejer *Niels Olesen*, Ejerstedgård, Nr. Saltum.

Randers amt:

Kmh., hofjægermester *Chr. Mourier-Petersen*, R., Rugaard,
Ebeltoft.

Ribe amt:

Sognerådsformand, gårdejer *Erik Rosenstand*, Lindbæksminde,
Sdr. Farup, Ribe.

Ringkøbing amt:

— — — (*Nyvalg* i stedet for justitsminister, folketingsmand *K. Thestrup*, Herning, der ikke har ønsket at modtage genvalg).

Thisted amt:

Gårdejer *Poul Pedersen*, Smerup, Hvidbjerg.

Vejle amt:

Gårdejer *J. L. Knudsen*, Egtved.

Viborg amt:

— — — (ledig efter dødsfald).

Frederiksborg amt:

Proprietær, landbrugskonsulent *H. S. Algreen-Petersen*,
Jørlunde, Ølstykke.

Odense-Assens amter:

Forstander *Vagn Fog-Petersen*, Dalum Landbrugsskole,
Hjallese.

Holbæk amt:

Proprietær *H. Holm Clausen*, R., Hagesholm, Hørve.

Sorø amt:

Godsejer *S. Dahl*, R., Catrineholm, Slagelse.

Præstø amt:

Forpagter *H. Fabricius*, R.I, Grævlingebakken, Nygaard, Præstø.

I vedtægtens § 5 hedder det, at repræsentantskabets medlemmer vælges blandt selskabets medlemmer efter reglerne i den foran citerede § 6, dog kan selskabets tjenestemænd ikke vælges til eller som medlemmer af repræsentantskabet.

I overensstemmelse med dette følger med dette tidsskrift en stemmeseddel, der skal være indsendt til Hedeselskabets hovedkontor i Viborg i udfyldt og underskrevet stand inden den 10. september for at kunne komme i betragtning.

MODTAGNE FORSLAG:

Undertegnede medlemmer af Hedeselskabets repræsentantskab foreslår genvalg af de på valg værende repræsentanter.

A. Olufsen

Chr. Mourier-Petersen.

Formand for bestyrelsen.

Formand for repræsentantskabet.

A. Pontoppidan.

Næstformand for repræsentantskabet.

Hedeselskabet har modtaget følgende forslag til valg af repræsentanter i de enkelte amter. Forslagene bringes nedenfor i samme rækkefølge, som mandaterne er opført på stemmesedlen:

Ringkøbing amt:

Undertegnede medlemmer af Hedeselskabet foreslår herved at indvælge

amtmand *A. Bach*, Ringkøbing,

som nyt medlem af Hedeselskabets repræsentantskab i stedet for justitsminister Knud Thestrup, der efter udnævnelsen til minister har nedlagt hvervet som repræsentantskabsmedlem.

Trier Høj,

Aage Ebbensgaard

fmd. f. Vestjyllands Mergelforsyning,
Vostrup.

amtsrevisor,
Stadil.

C. R. Nissen,

Therkel Hansen,

bankdirektør,
Ringkøbing.

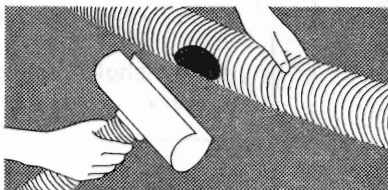
fmd. f. Hammerum herreds landboforening
Højgard, Snebjerg.

Jens Østergaard,

fmd. f. Ringkøbingegnens landboforening,
Rindom.

DRÆN-RØR

DRÆN-RØR MED "VORTER" FRA TARKETT

TARKETT P.V.C.-rør er en revolutionerende nyskabelse og har allerede vundet stærk udbredelse. TARKETT P.V.C.-drænrør er fremstillet i slagfast, frostsikker, hård P.V.C. Drænrørene har 17 cm² vandindtagningsareal på 1000 slidser, fordelt over 250 "vorter" pr. løbende m. TARKETT er korrugeret og har derfor stor modstandskraft over for tryk. Den fleksible konstruktion giver funktionssikre ledninger under de vanskeligste forhold.

TARKETT P.V.C.-rør leveres i ruller. Længde pr. rulle, diameter og vægt er anført her:

YDRE DIAMETER mm	LÆNGDE/RULLE m	VÆGT/RULLE kg
50 (2")	300	53
90 (3")	150	63
110 (4")	100	55
160 (6")	50	60

TARKETT P.V.C. RØR
BRAGE
MICHELSEN

TARKETT P.V.C.-RØR EN GROS - SNEBÆRVEJ 11 - HØJBJERG - TELEFON AARHUS 06 - 2710 44

fås i

BOG HANDELEN

»DET INDVUNDNE
DANMARK«

af Fridlev Skrubbeltrang:
1. bd. (498 sider, illustreret)
uindbundet 76,00 kr.

»E. M. DALGAS«

af Har. Skodshøj:
(228 sider, illustreret)
uindbundet 28,50 kr.

Portofrit ved henvendelse til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg.

AKTIESELSKABET
NORDISK BRANDFORSIKRING

ALLE ARTER FORSIKRINGER

Grønningen 25 ★ København

**Sparekassen
Sjælland**

Røde drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

Fredenshøj Teglværk

Aabenraa . Telf. (046) 2 21 27

A/S FRØCONTORET
KOLDING

Telefon (055) 2 43 44

**FRØAVL
FRØHANDEL**

SKOVPLANTER - LÆPLANTER - HAVEPLANTER

SKÆRBÆK PLANTESKOLE

Skærbæk . Telefon (047) 5 12 50*

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovtrø og -planter
Plantekatalog tilsendes gerne på forlangende

Røde drænrør

fra 2"-12" haves altid på
lager. - Forlang tilbud.

**»SOFIENLUND«
TEGLVÆRK**

Tlf. Ulstrup (064 - 4 81 11) 10

Betonvarer og Iso-dæk
Lecablokke og -mursten
Mørtel, sten og grus

A/s MARIUS ØDUM

Randers . Telf. (064) 2 04 00

Betonvarer efter
Ingeniørforeningens normer

**J. C. Halvorsen
& Sønner**

Krogsgades Cementstøberi

Kontor: Augustenborggade 11

Århus C . Telf. (06) 14 59 99

Træplanter til have og kirkegård,
mark og skov.
Plantegræs.

Lomborgs Planteskole

Granhøj v. Aalborg

Tlf. 12 01 01 Tlf. 13 40 40

Stort farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62 og
Fiskerihavnen

ALT I CEMENT

VARER

Vi kan levere rør i alle
gængse størrelser efter
ingeniør. normer.
Hurtig levering - reel
betjening.

**TJÆREBORG
CEMENTSTØBERI**

• Telefon 21 •

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. a.

Alle størrelser i drænrør leveres
Telefon Viborg (076 1) 1330

CLOC

Viborg amt:

Undertegnede anbefaler nyvalg ved i Viborg amt til Hedeselskabets repræsentantskab at vælge

Godsejer *Herluf Schütte*, Eskjær pr. Jebjerg.

Mads Ladefoged,
Dølbygaard.

Hartvig Bregendahl,
gårdejer,
Fly.

P. Dyhrberg-Nielsen,
skyldrådsformand,
Skive.

J. Chr. Revsgaard,
proprietær,
Vium Mølle, Jebjærg.

Herluf Pagter,
advokat,
Skive.

Århus amt:

Med henvisning til den nære tilknytning og det samarbejde, der finder sted mellem Hedeselskabet og teglværksindustrien, foreslår undertegnede for Århus amt at nyvælge til medlem af selskabets repræsentantskab

Civilingeniør *C. P. Falk*, Kalk- og Teglværkslaboratoriet, Århus.

Preben Piper,
direktør,
A/S Chr. Niensens Teglværker,
Aalborg.

Poul Rømsgaard,
direktør,
Vindø Teglværk, Hobro

G. Simesen,
prokurist,
De forenede Teglværker,
Århus.

Holger Rasmussen,
fmd. f. Kalk- og Teglværksforeningen
af 1893,
Tommerup.

Foranstående anbefales af:

S. J. Høisgaard, Høgholt pr. Assedrup.
Formand for Aarhus Amts Grundforbedringsudvalg.

A. Pontoppidan,
godsejer,
næstformand i Hedeselskabets
repræsentantskab.
Constantinsborg.

K. A. Arentoft,
gårdejer,
Kysinggaard.

Årsberetning 1967-68

ved

direktør *Fr. Heick*

(fortsat).

Kunstige søer

Som det vil være kendt fra artikler i Hedeselskabets Tidsskrift, har jagtfonden som forsøgsordning i finansårene 1967-68, 1968-69 og 1969-70 stillet indtil 15.000 kr. til rådighed som tilskud til projektering af kunstige søer for ophjælpning af vildtbestanden, især svømmeænder. Betingelsen for opnåelse af tilskud er, at projekteringen udføres af Hedeselskabet.

I løbet af 1967 er indkommet 67 anmodninger om sådanne projekter, hvoraf 3 er annulleret og 24 ekspederet.

RENSNING AF DRÆNLEDNINGER

Den relativt store forårs- og navnlig efterårsnedbør medførte, at rensningsarbejdets omfang i 1967 har været meget stort. De syv renseanlæg kunne fortsætte arbejdet til langt hen i juni måned og allerede omkring 1. september blev det genoptaget i fuldt omfang, og næsten uden afbrydelser er det fortsat vinteren igennem.

Trods det store pres er bestillingerne blevet ekspederet uden særlig lange ventetider. Den omstændighed, at landet nu er dækket med syv anlæg betyder,

Der renses drænledninger. Sept. 1967.

at maskinerne kan køre distrikterne igennem flere gange i hver rensesæson.

Der er efterhånden etableret et godt samarbejde med dambrugerne, således at rensearbejdet udføres på tider, der volder mindst mulig gene for dambrugerne. I enkelte tilfælde kan interesserne mellem lodsejerne og dambrugerne dog kolliderer, men hidtil er det lykkedes at overvinde vanskelighederne. Dette kan indebære, at en lodsejer må afstå for rensning i perioder med små og sarte fisk i et nedenfor liggende dambrug eller i perioder med en så beskeden vandføring, at dambrugeren ikke kan spærre tilløbet, selv for en kort periode. I sådanne tilfælde er problemet hidtil blevet overvundet ved at udsætte rensningen til vintermånederne.

En del entreprenører har i de senere år anskaffet rensningsmateriel, men det er i reglen beregnet til specialopgaver som kloakledninger.

Ved to lejligheder har et renseanlæg været på arbejde i Norge. Nu har det norske selskab, *Ny Jord*, selv anskaffet et anlæg, og to mand fra selskabet har været på et instruktionsophold her i landet og gennem en uge deltaget i det praktiske rensningsarbejde.

SPECIALDRÆNGRAVEMASKINERNE

I forsommeren blev det ene af graveanlæggene afhændet til den hidtidige traktorfører, der etablerede sig som entreprenør i Sønderjylland.

Arbejdet med det andet anlæg er fortsat, og det har navnlig været anvendt på tørvejordsarealer i Vildmoserne og i Åmosen. Men derudover er der udført en række større dræninger på egnede lavbundsarealer i forskellige jydske egne.

Maskinen har udført et godt arbejde, og der er igen i år blevet drænet ca. 300 ha.

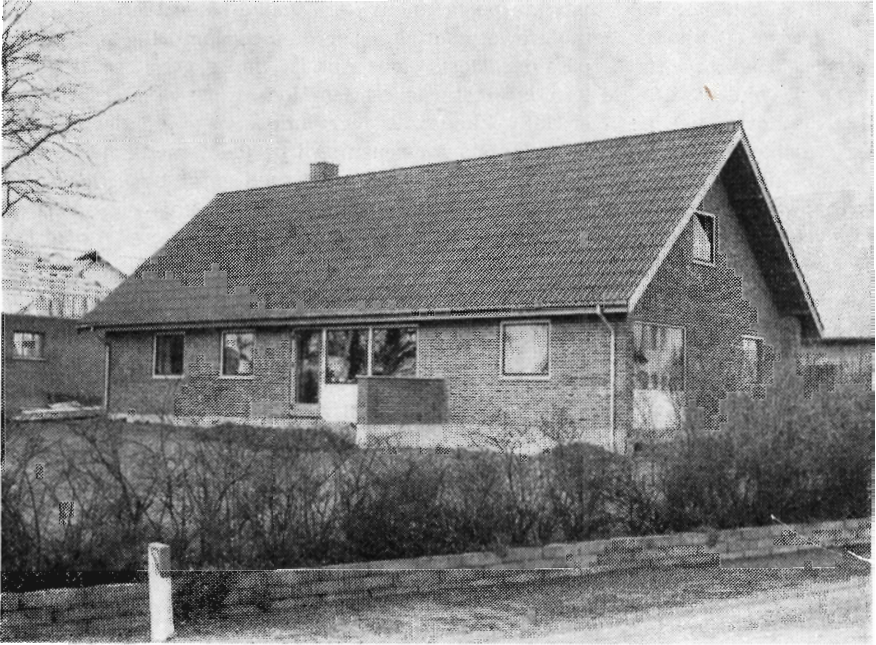
BYGNINGSVIRKSOMHEDEN

Det samarbejde om landbrugsbyggeri, som afdelingens kontor i Århus har med Kolind landboforening, Aarhus amts husmandsforeninger, Kalø-Knebel Vigs landboforening, Kaløvigs landboforening, Grenå landboforening og Ebeltoft landboforening er fortsat.

Ligeledes er samarbejdet om landbrugsbyggeri med De samvirkende lolland-falsterske Landboforeninger og kontoret i Nykøbing Fl., samt mellem Morsø landboforening og Thisted amts husmandsforeninger og kontoret i Ø Jølby fortsat.

I forhold til året før har arbejdet haft følgende omfang:

	1967		1966	
Fuldført	212 arbejder	4.784.128 kr.	87 arbejder	4.602.655 kr.
Under udførelse	70 »	4.204.690 »	96 »	5.409.050 »
Arbejder, der endnu ikke er taget stilling til	49 »	3.023.300 »	61 »	3.616.500 »
Henlagt	33 »	1.404.200 »	45 »	2.377.660 »
Under projektering	15 »		33 »	
Vejledninger o. lign.	56 »		136 »	
	435 »	13.416.318 »	458 »	16.005.865 »

Haveside til stuehus i Meelse. Projekteret af Hedeselskabets kontor i Nykøbing F

MOSEINDUSTRIEN

Produktionen af tørvebrændsel i moserne i Danmark har i 1967 kun andraget nogle få tusinde tons. Til gengæld er interessen for udnyttelsen af forholdsvis få tilbageværende højmoser til fremstilling af »spagnum« (tørvestrøelse) spec. til gartneri- og havebrug støt voksende, og ved siden af den danske produktion, der har andraget en mængde, der svarer til henimod en million baller eller poser, er der foregået en ret betydelig import. Det er i første række forbrugerne i og ved København, der har aftaget spagnum fra de sydsvenske moseområder, men også fra Tyskland og Polen er der importeret mindre kvanta.

Sideløbende med den regulære og hos Landbrugsministeriets gødningstilsyn registrerede produktion af spagnum eller tørvestrøelse oparbejdes der rundt om i landet ikke helt små mængder, som sælges i løst mål eller i plasticposer og i halvfugtig tilstand så at sige »ved gadedøren«.

Såfremt det drejer sig om tørv fra egentlige højmoser, er et sådant materiale formentlig fuldt anvendeligt, men er der tale om mere eller mindre svovlholdig lavmosetørv eller, som der er eksempler på fra øerne, tørv med et stort indhold af mosekalk, kan benyttelsen af tørv som voksesubstrat eller grundforbedringsmiddel i gartneri- eller havebruget let få den stik modsatte virkning af den tilsigtede.

I henhold til landbrugsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1964 om handelen med tørv, spagnum m. v. skal der samtidig med leveringen følge oplysning om varens mængde i kubikmeter, findelegraden, askeindholdet og reaktionstallet.

For ca. 15 år siden begyndtes i det små på en virksomhed i Stenrøgel i Midtjylland produktion af såkaldt »pottemuld«, d. v. s. finkornet spagnumtørv tilsat en alsidig blanding af plantenæringsstoffer og lidt sand. Produktet, der emballeres i 2-5 kg plasticoser, er beregnet til anvendelse i urtepotter til stueplanter m. v., og det er i sammenligning med den tidligere anvendte blad- eller kompostjord forholdsvis renligt at arbejde med. Siden da er produktionen øget stærkt, og der oparbejdes nu landet over mere end en million af sådanne poser med pottemuld.

Der føres ikke fra gødningstilsynets side eller af andre nogen kontrol med kvaliteten af de efterhånden mange sortimenter af disse frembringelser.

HEDESELSKABETS LANDBRUGSEJENDOMME

Hesselig Enggård. Siden fiskeriejer V. Gunderlund overtog forpagtningen af gården i 1965, er en betydelig del af de tidligere vandingsenge blevet jævnet og pløjet. Disse arealer, der gennem en ret lang årrække har henligget som tarvelige græsgange, fordi det var for kostbart at holde vandingsystemet i orden, yder nu særdeles gode kornafgrøder, og det regelmæssigt dyrkede areal under gården omfatter nu i alt ca. 200 td. ld. Bygningerne er efterhånden blevet istandsat, og vejforholdene, der tidligere var meget dårlige, er blevet væsentlig forbedret. Besætningen omfatter 45 malkekøer + ungvæg samt ca. 50 grisesøer.

Kaptajnsgården. Trods vidtdreven sparsommelighed, spec. med hensyn til arbejdskraft, og trods en efter forholdene god avl i 1967 er det økonomiske resultat af driften ikke tilfredsstillende. Priserne, der kan opnås ved salg af kælvekvier og ved opfedning af grise, er simpelthen for små. I årets løb er der af Landbohøjskolens hydrotekniske laboratorium anlagt en klimastation på Kaptajnsgårdens højtliggende agerjord, ligesom Hedeselskabets afdeling for undersøgelser og forsøg har anlagt forsøg med tørvegødning.

Mosestationen Pontoppidan i Knudmose syd for Herning henligger ubenyttet, bl. a. som følge af dårlige afvandingsforhold. En forbedring vil være temmelig kostbar og vil ikke ved landbrugsmæssig udnyttelse af mosen kunne svare regning.

Klosterlund. Efter den i fjor truffe beslutning er salget af ejendommens kvæg- og svinebesætning nu foretaget og til trods for det stramme kreaturmarked til nogenlunde fornuftige priser.

De dyrkede arealer er tilsået med byg, og en del af engarealerne er udlejet. — På en del af den gamle læggeplads har et lokalt grusfirma udnyttet en grusforekomst, hvorefter arealet er blevet tilplantet.

Fodermesterboligen, der blev ledig ved besætningens salg, er blevet grundigt istandsat og er nu udlejet.

Tørvefabrikationen fortsætter med nedsat produktion.

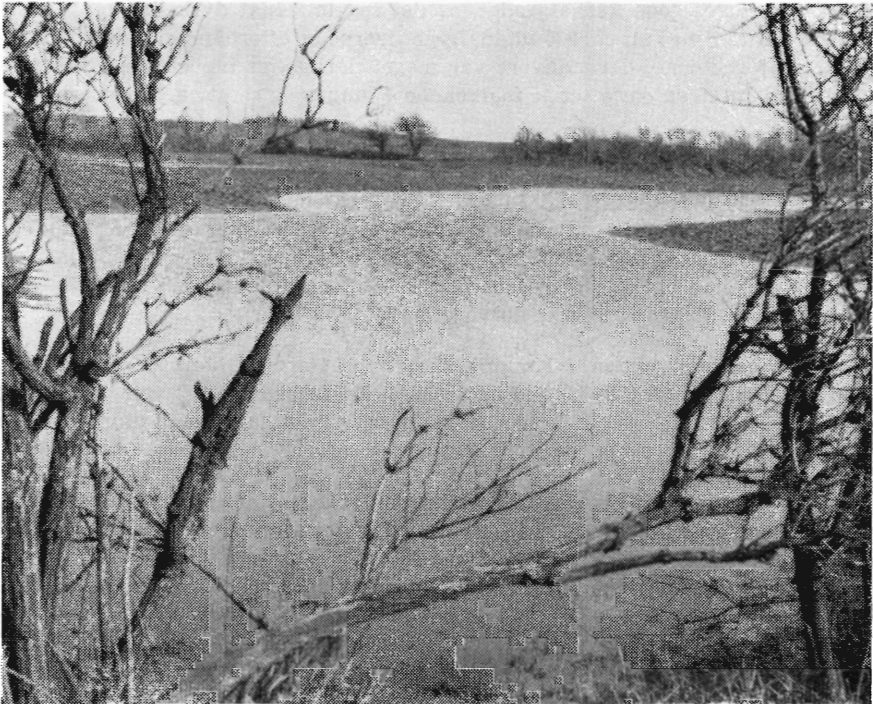
Kongenshus mindepark

har afsluttet en omfattende udvidelse af restaurationsforholdene. Køkkenet er igen udvidet, og mod vest er opført en tilbygning til den gamle hovedbygning, så der her under meget tiltalende former kan serveres for sluttede selskaber på 60-70 personer. Den stigende omsætning i restaurationen har medført, at det har været nødvendigt at foretage en ny bekostelig boring efter vand ca. 300 m øst for restaurationen.

Beretningen over Hedeselskabets virke i året 1967/68 er indledt med omtale af årets økonomiske problemer, og dette forhold er gjort til genstand for fyldig omtale i plantningsafdelingens afsnit af beretningen.

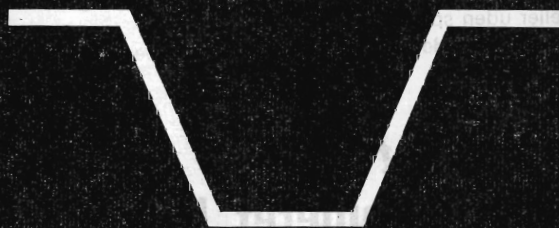
Det er klart, at 2 hver for sig store stormfaldskatastrofer i skovbruget indenfor et år må påvirke dette erhvervs økonomiske stilling stærkt. Sammenlagt har katastrofen et omfang, der overgår, hvad der hidtil er kendt i dansk skovbrugs historie.

Ejendommeligt nok var udbredelsen for de to stormskader noget nær sammenfaldende, og de store byrder ved skaden må således i

Oversvømmelsen skyldes et tilstoppet hoved afløb. Sdr. Vildstrup, april 1967.

GROFTERENSNING

A/S C · H · CLAUSEN - BROAGER

6310 BROAGER - TELEFON (044) 4 12 12

Lægger De vægt på
at opnå den
økonomisk
fordelagtigste
produktion
- vælg da en
af de billige,
højprocentige
kvælstof-
gødninger
plus *

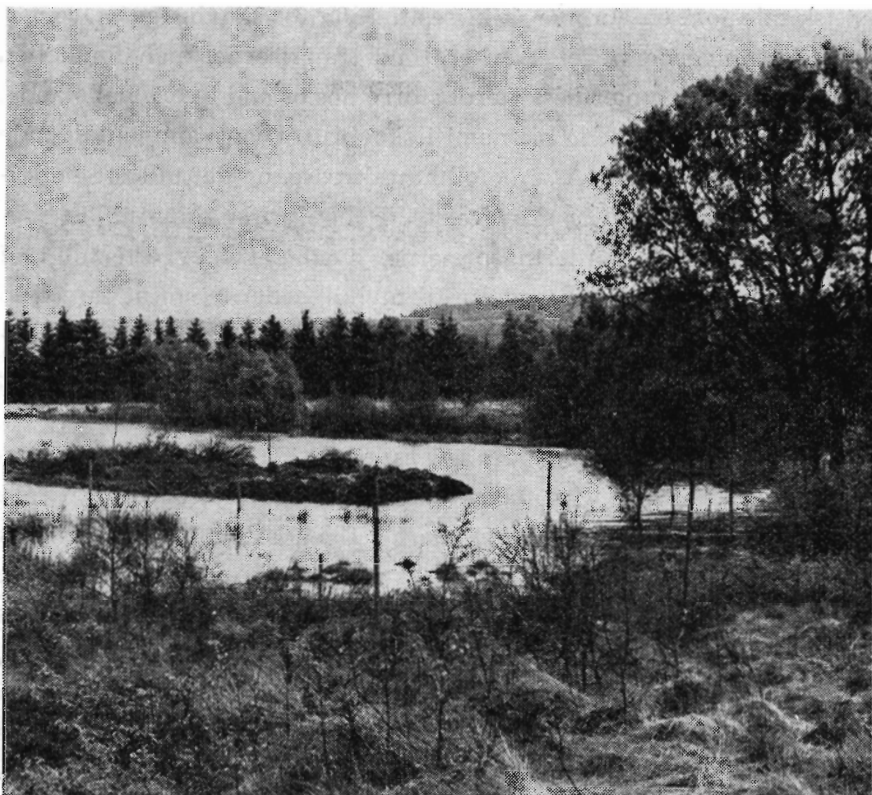
den rette type samgranuleret kali-superfosfat. Kombinér flydende ammoniak, urea eller kalkammonsalpeter med samgranuleret kali-superfosfat – så giver gødsningen Dem størst fordel:

Kvælstoffet kan da tilføres individuelt efter hver afgrødes behov... de koncentrerede gødninger sparer arbejdskraft... og er billigst i fragt... **Kali-superfosfatet** kan udbringes rettidigt og så snart det er belejligt... giver valget mellem almindelig 1:2, mere kalirig 1:1 og den koncentrerede form... tilfører planterne tilstrækkeligt med svovl... fås med eller uden specialstoffer.

Bestil allerede NU og hav Deres kali-superfosfat parat på dagen!

* *plusset* er:
samgranuleret kali-superfosfat

GØDNINGSKOMPAGNIET

I det stærkt kuperede terræn mellem Hørbylunde og Kragelund har en forretningsmand i Silkeborg efter projekt af Hedeselskabet opstemmet en lille bæk og skabt en kunstig sø, der er blevet et eldorado for fuglelivet. Dele af terrænet er indhegnet, så det er utilgængeligt for såvel ræve som publikum. Midt i søen er lavet en lille ø. Fot. 1968.

første række bæres af et lille område, men virkningen fordeler sig til alle skovbrugsejendomme i landet. Et prisfald på ca. 25 % på det afsættelige træ mærkes hårdt i en tid, hvor alle omkostninger er stigende. I mange plantager vil det ikke være muligt at gennemføre normale kulturforanstaltninger, selvom der ikke har været stormfald, men her har man dog den trøst, at vedmassen er i behold og er voksende og klar til udnyttelse, når prislejet igen kun er påvirket af normale udbudsforhold.

Foruden Syddanmark blev Skåne og de nordlige områder i Tyskland ramt af stormen, og det har forøget faldets prismæssige virkninger. Man må imidlertid gøre sig klart, at dansk skovbrugs rentabilitetsproblemer går langt dybere end til stormkatastrofen. Der kan

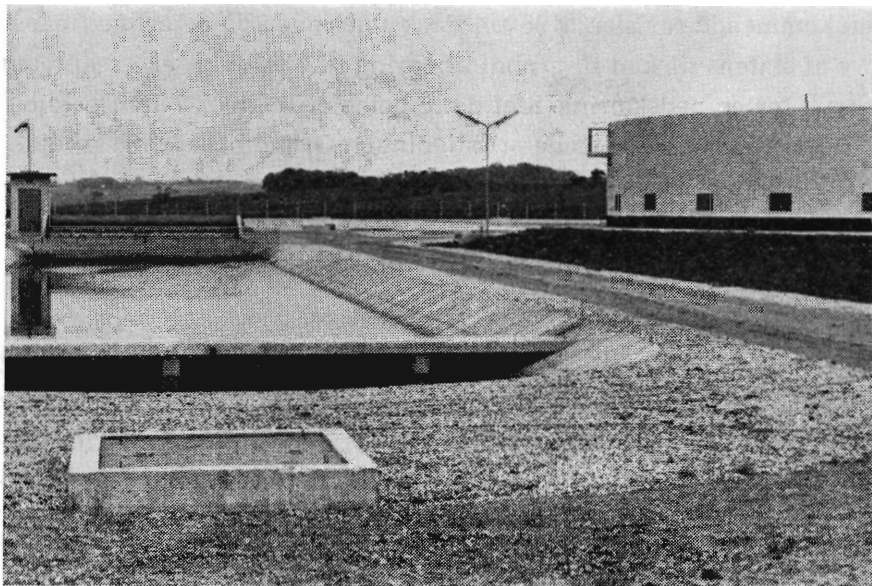
faktisk tales om en europæisk krisesituation for skovbruget. Over alt er omkostningerne steget stærkere end træpriserne, men forskellen har tilsyneladende nærmest været større hos os end i vore nabolande.

Nogle år med tålelig økonomi i skovbruget var sammenfaldende med pengeregighed i visse befolkningskredse, og det udløste en stigende efterspørgsel efter skovarealer. Denne prisstigning udløste senere en stigning i vurderingspriserne, hvad der blev efterfulgt af stigende skattekrav. Henvendelse til myndighederne om at fare med lempe skattepolitisk overfor skovejendomme blev afvist med henvisning til, at salgsstatistikken gav udtryk for god økonomisk bæreevne.

Forholdene har i dag ændret sig sådan, at der mange steder næres alvorlige bekymringer for dansk skovbrugs fremtid, og der spørges med ængstelse, om den store og stærkt stigende tekniske udvikling i de traditionelle skovbrugslande, vil umuliggøre rentabel drift i de små forhold, der arbejdes under i dansk skovbrug. Imidlertid klages der også for tiden over svigtende rentabilitet i stordriftsområderne, og klagerne er tiltagende. Ved markedspleje og på anden måde må der for disses vedkommende på grund af den store betydning for de pågældende egne totalindkomst skabes balance mellem pris og omkostninger, og det bliver formentlig på et højere prisniveau end det, der er gældende i dag. Det er derfor sandsynligt, at rentable produktionsvilkår for det store skovbrug vil give rimelige fortjenstmuligheder for skovbrug under danske forhold. Vor nære beliggenhed ved store forbrugsområder opvejer en del af forskellen i effektivitet. Der skal derfor herfra udtales tillid til dansk skovbrugs fremtid også som vedproducent.

Både fra privat side og fra officiel side skal vi sætte kræfterne ind på at holde vore skove og plantager i ydedygtig stand. Der må her appelleres til myndighederne om at være mådeholdende med skattekravene, og der bør ikke udvises karrighed med offentlig støtte til anlæg og pleje af nye plantager. Det gælder især, når man sammenholder både de direkte og indirekte værdier ved de danske skove og plantager.

I debatten om landbrugets strukturproblemer anføres ofte, at jord under 15-folds grænsen bør tages ud af dyrkningen. Hvis dette

Hedeselskabets kulturtekniske afdeling har projekteret det nu fuldførte store mekanisk-biologiske rensningsanlæg i Kjellerup. Arbejdet har været overdraget entreprenørfirmaet A/S K o l m a n & B o l e t, Herning. Anlægget er beregnet for 15.000 indbygger-enheder, og anlægsudgifterne har været ca. 900.000 kr. Fot. 1968.

bliver en slags retningslinie, vil der blive mange arealer i Jylland, der enten skal henligge udyrket eller tilplantes. Hvor vidt man skal gå her, bør overvejes i landbokommissionen, og overvejelserne bør sikkert resultere i nedsættelse af et udvalg, der også omfatter kyndige forstmænd. Det er faktisk på høje tid, at der her fastlægges en mål-sætning.

Den nuværende grundforbedringslov giver helt anderledes end tidligere mulighed for rationalisering af dræningsarbejdet, og revisionen var et ord i rette tid. Dræningsarbejdet kan nu foregå med denne lovs støtte med fuld udnyttelse af de tekniske muligheder, og da landbrugets øgede anvendelse af tunge maskiner til markarbejdet stiller øgede krav til afvanding, har beretningsåret været præget af stor aktivitet for mose- og engafdelingen.

Grundforbedringsloven kom til at indeholde en begrænsning af det beløb, en enkelt jordbruger kan opnå i tilskud indenfor lovens 5-årige løbetid til 15.000 kr. Denne begrænsning bliver mere og mere ude af trit med både den økonomiske og strukturelle udvikling i landbruget, og grænsen bør enten forhøjes væsentlig eller falde bort ved

den kommende revision af loven. Maksimeringen på de årlige finanslove af statens tilskud til grundforbedring til 8 mill. kr. er i realiteten udtryk for en nedskæring, idet dette beløb er holdt konstant gennem en årrække med omfattende prisstigninger. Grundforbedringsarbejdet er så direkte et led i jordbrugets effektivisering, at denne sag bør følges med både privat og offentlig bevågenhed. Det er kun de velafvandede jorder, der kan bære det høje omkostningsniveau, som dansk landbrug må arbejde under.

Den nye landvindingslov kom til at hedde »Lov om finansiering ved vandløbsreguleringer m. v. (Landvindingsloven)«. Parentesen burde have været udeladt, for den giver offentligheden forkerte forestillinger om lovens virkeområde. Ved landvinding forstås i reglen indvinding af hidtil helt udyrket land, f. eks. fra søterritoriet, og sådanne opgaver vil være urealistiske — bortset fra marskdannelser i vadehavet — i en overskuelig tid fremover.

De opgaver, der i øjeblikket løses over landvindingsloven, er faktisk vandløbsreguleringer, og for sådanne er der fortsat et behov. Vandløbene må have dimensioner, så de kan klare de med årene mere rykvisse afstrømninger, uden at oversvømme de gennemstrømmede arealer, og vandspejlet i vandløbene må være så lavt, at jordbrugets øgede krav til drændybde kan imødekommes. Den stærke vækst i boligbyggeri og i industrialisering i byerne i det indre af landet og den stigende hygiejne har skabt et stort forureningsproblem for vore vandløb. Udbygning af anlæg for rensning af spildevand må derfor fortsættes, men uanset rensningen vil vandløbene modtage stigende mængder plantenering, og det giver forøget grødevækst i vandløbene. Spildevandsrensning og rimeligt dimensionerede vandløb er under de nuværende forhold en forudsætning for rene vandløb. Sådanne vandløb behøver ikke at være snorlige kanaler, og det er da heller ikke dette, der præger billedet af de senere års vandløbsregulering, men man må blot gøre sig klart, at i samme øjeblik, man afviger fra den teknisk bedste løsning af en regulering, så bliver anlæget dyrere i start under samme sikkerhedskrav, og det samme vil gælde den fremtidige vedligeholdelse.

Såfremt vi ikke havde landvindingsloven med dens mulighed for statsfinansiering ved vandløbsreguleringer, måtte vandløbsloven med

Hedeselskabets kæmpeplov fra maskincentralen i Klosterlund arbejder i forskellige udgaver, alt efter opgavens art, men fælles for dem alle er, at der slides på materiellet. På billedet ses, hvorledes den vædige muldplade er slidt i stykker under dybpløjningen i Sdr. Omme plantage.

dens krav til finansieringsbistand fra amts- og sognekommuner overtage opgaven, en opgave, der under de øjeblikkelige finansieringsforhold vil være vanskelig at overkomme for de kommunale myndigheder.

Under den gamle landvindingslov var der opstået en så stor pukkell af andragender om støtte til landvindingsopgaver hos statens landvindingsudvalg, at der var blevet en ventetid på ca. 10 år fra et projekts indsendelse og til evt. igangsætningstilladelse. Der var afsat for få midler på de årlige finanslove til imødekommen af de fremsendte ønsker. Bevillingsrammen er ikke øget under den nye lov, men dels vil de ændrede produktionsforhold i landbruget bevirke, at en

række af de indsendte projekter har mistet lodsejernes interesse, og dels bevirker nedsættelsen af statstilskudet fra maksimalt $66\frac{2}{3}$ % til maksimalt 50 %, at det økonomiske grundlag for den enkelte lodsejer ved projektets gennemførelse er forringet. Tiden arbejder ikke for indsendelse af nye projekter i samme omfang som for nogle få år siden, og det må derfor forventes, at den såkaldte ventetid forkortes, såfremt der kan regnes med uændret bevillingspraksis i de kommende år.

Under påberåbelse af fredningsværdighed er der i det forløbne år rejst fredningssager i forbindelse med planer om landvindingsopgaver, og der har igen været tilfælde, hvor Danmarks Naturfredningsforening har rejst sådanne sager, når alle formaliteter og ventetiden for et projekts gennemførelse var overstået. Det har vakt forståelig kritik i den pågældende lodsejerkreds. I nogle tilfælde er fredningsønskerne imødekomet helt og delvist, og tid og omkostninger ved projekteringen er her ofret forgæves. Der er dog ved at opstå øget forståelse for, at fredningsinteresserne og disses økonomiske rækkevidde skal klarlægges på et tidligt tidspunkt, og at der gives lods ejerne mulighed for på forhånd at frafalde en reguleringsopgaves gennemførelse mod erstatning for rådighedsindskrænkning. Egnsfredningsplanudvalgene er i sådanne forhold det formidlende led.

Umiddelbart inden Folketinget blev hjemsendt på sommerferie, blev der forelagt forslag til en ny naturfredningslov, helt i overensstemmelse med naturfredningskommissionens betænkning. Dette forslag indeholder betydelige rådighedsindskrænkninger, navnlig for skovejere, men det indeholder også muligheder for, at rådighedsindskrænkningen vil blive behandlet efter lovgivningens almindelige bestemmelser om indgreb overfor ejendomsretten. Forslaget bør i den kommende tid nøje drøftes i de kredse, hvor sagen har interesse, og det gælder ikke mindst i kredse med tilknytning til Det danske Hedeselskab.

Landvindingsopgaver bliver med mellemrum udsat for offentlig kritik. En sådan kom også til orde ved afleveringsforretningen for hovedentreprisen i den store Skjernå-sag, men denne sag er accepteret af hele egnens befolkning i en sådan grad, at al kritik faktisk preller af. Den irrelevante kritik blev fremsat af ledelsen af friluftsrådet.

Gårdsplads og hovedbygning på Hofmanskave på Nordfyn.

Såfremt dette råd har til opgave at fremme muligheden for folks friluftsliv, var kritikken ved siden af, idet disse vidders storslåede natur efter reguleringen, omfattende de nye veje, nu nydes af mange tusinde mennesker hvert år, mens der tidligere kun kom ganske enkelte særligt interesserede derud.

Der er endnu uløste opgaver ved denne sag, bl. a. etablering af rasteplasser og anlæg af stier gennem et fredet areal på ca. 100 ha beliggende umiddelbart ved det såkaldte »Store styrt« ved den regulerede Skjernå. Både her og andre steder i dette naturområde vil der med små omkostninger kunne etableres attråværdige rasteplasser. Friluftsrådets bistand ved sådanne opgavers løsning vil blive hilst med tilfredshed. Fordomsfrit samarbejde bør træde i stedet for gold kritik.

Alle forhold taler for, at en afvanding af Ribemarsken kan blive en egnsopgave af tilsvarende samlende format som Skjernå-sagen. Den er væsentlig større og derfor mere kostbar, men med fremtiden for øje burde alle gode kræfter samles om at få denne opgave løst.

Grundforbedringsloven og landvindingsloven er i deres udformning og anvendelse et hjælpemiddel i erhvervslivet og især i land-

brugets tekniske udvikling. De offentlige tilskud er derfor velbegrundede. Udover de almindelige tilskud indeholder disse love et vist tilskud igennem stempelbegunstigelser. I indeværende forår er der fremsat forslag til en ny stempellov, og af hensyn til administrative lettelser foreslår finansministeren bortfald af stempelbegunstigelserne. I bemærkningerne til lovforslaget anføres, at såfremt tilskudene skal opretholdes, vil det være mere rationelt, om de indgik som en forhøjelse af andre tilskud til landbruget. Landbrugets ledere bør overveje, om man vil acceptere denne problemstilling. De foreslåede ændringer vil virke omkostningshævende for produktionen.

Hedeselskabets forsøgs- og forskningsarbejde, der berører alle Hedeselskabets afdelinger, har efterhånden fået et betydeligt omfang. Dette arbejde er særskilt omtalt. Jeg vil i denne forbindelse nævne, at vort laboratorium af forskellige årsager har haft et økonomisk dårligt resultat i beretningsåret, men jeg vil samtidig pege på, at der i det samme år er udsendt værdifulde afhandlinger om jordbundskemiske og jordbundsfysiske problemer af laboratoriets leder, civilingeniør *Frederiksen*. Vi regner med, at laboratoriet fortsat vil kunne økonomisk hvile i sig selv, men det er af endnu større betydning, at der her som ved andre områder ved vort selskab er samlet en række medarbejdere med indsigt og viden, som kan gøres nyttigt i jordbrugets tjeneste.

Årets regnskab viser et dårligt resultat for Hedeselskabets plantagevirksomhed, men selv under vanskelige vilkår skal dagens gerning tilgodeses. Der har været sendt bud efter vore medarbejders servicebistand på alle områder, og ønskerne er imødekommet i den udstrækning, som tid og kræfter gav mulighed for. Ved beretningsårets slutning er der tegn på bedring i skovbrugets økonomi, omend de kun er små. For landbruget er stillingen særdeles uklar, men strukturrationaliseringen fortsætter i et stærkere tempo, end de fleste er klar over. De sidste måneders mærkelige uro rundt i verden gør en bedømmelse af den fremtidige udvikling endnu mere usikker — også den markedsmæssige udvikling i Europa. Jævnslidende med usikkerheden vokser forståelsen for de mere faste værdiers betydning, og hertil hører den danske jord, den jord, hvortil Det danske Hedeselskabs opgaveområder er tilknyttet.

Jeg vil slutte beretningen med at bringe Hedeselskabets medar-

Hurtigere ... effektiv dræning ...

Polyethylenrør finder stigende anvendelse i dræningsarbejdet.

Fra 1. oktober 1967 findes der »Dansk Standard for plast-drænrør, D. S./R 2077. Det betyder tryghed ved fremtidig udvidet anvendelse af plast-dræn.

Polyethylenrør kan fremstilles af rent danske råvarer og byder på mange fordele i praksis, blandt andet gennem arbejdsbesparelsen ved nedlægning. Derfor kan positive forsøgsrapporter forventes.

DAN BRIT KEM A/S

KLØVERMARKSVEJ 70, KØBENHAVN S. TLF. ASTA 5814

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

ØLGOD
Tlf. (052) 4 47 11

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

**FYENS
LANDMANDSBANK**

ODENSE

Vestergade 33 - Telefon (09) 11 46 11

Åben 9.30-12.30 og 14-16, lørdag 9.30-12.30
Fredag til kl. 17. Udfører alle bankforretninger

**Stenvad
Cementstøberi**

Tlf. Stenvad (063 - 8 24 11) 6

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør
ALTID LEVERINGSDYGTIG

Sine forsikringer tegner man i

NORDISK ULYKKE

Grønningen 17 - København K

Telefon Min. 81 11

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby . Telefon 12 10 55 (kaldenr. 08)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Aktieselskabet
L. HAMMERICH & CO.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Telf. 12 71 55 (3 lin.)
Århus

**Hammerum Herreds
Spare- og Laanekasse**

Tlf. Herning (07) 12 37 33 (fl. lin.)

Kontortid:
Mandag-Fredag 10-16
Fredag tillige 18-19.30

**PALUDANS
Planteskole A/S**

KLARSKOV

Skovplanter, allétræer,
hæk- og hegnsplanter
Forlang prislister

Telefon Klarskov (03 782) 9

Kjellerup Betonvarefabrik ved J. T. Birk

Tlf. Kjellerup (068) 8 10 45. Efter kl. 17: Tlf. Rødkjærsgade (076 - 5 91 11) 14

Fører kun Δ mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres. Forlang tilbud.

**BETONKLINKER
til**

**HULMURS- OG
STALDISOLERING**

★
1/3 FISKBÆK

**BETONKLINKEFABRIK
TELEFON HERBORG 12**

**AALBORG
AKVAVIT**

bejdere en tak for dygtig indsats. Vi takker de bevilgende myndigheder, og vi takker landbrugsministeriet for tillid og støtte. Vi takker de organisationer og institutioner, som vi har haft samarbejde med i årets løb, og en særlig tak skal rettes til landbrugets og skovbrugets faglige ledere for fællesskab om opgaverne. Tiden gør enhederne større, også opgaveenhederne, og derfor kræver løsningen af disse øget samarbejde.

Hedeselskabets årsmøde i Odense

Hedeselskabets årsmøde den 25. juni på Grand Hotel i Odense havde den sædvanlige store tilslutning. Kun ganske enkelte af Repræsentantskabets medlemmer havde meldt forfald.

Formanden for repræsentantskabet, kmh. *Chr. Mourier-Petersen*, fik tilslutning til efter Hedeselskabets smukke skik at indlede mødet med at sende en telegrafisk hilsen til Kongen, der er selskabets protektor. Senere på dagen indløb takketelegram fra Kong Frederik.

I smukke ord hædrede formanden derefter mindet om de i årets løb med nær tilknytning til Hedeselskabet afdøde, nemlig pens. distriktsbestyrer i Vejle *V. Valeur-Jensen*, overassistent ved plantningsafdelingen *E. Holtegaard*, Viborg, filialbestyrer i Hatting *Arne Fynbo* samt forstander, dr. agro. *Karsten Iversen* og formanden for De danske Mergelselskaber *S. Egebjærg Thøgersen*. Forsamlingen hilste mindeordene ved at rejse sig.

Direktør Heicks beretning

for det forløbne år har været offentliggjort i de foregående numre af tidsskriftet og er afsluttet i dette nummer, således at indholdet vil være vore læsere bekendt. Beretningen fik dog en noget ændret form, idet direktøren kommenterede enkelte af årets begivenheder, herunder bl. a. stormskaderne på skovene, noget mere udførligt og med udtalelser af større aktualitet, end det fremgik af den trykte beretning.

Beretningen påhørtes med stor opmærksomhed og gav anledning til kraftig tilkendegivelse af bifald.

Forhandlingen

blev ret langvarig og udførlig og beskæftigede sig med mange forskellige emner.

Formanden, kmh. *Chr. Mourier-Petersen*, Rugaard, takkede for beretningen og takkede navnlig for den gode redegørelse for skovbrugets situation efter de to stormfald, der jo havde fremkaldt så væsentligt ændrede forhold for et flertal af skovejere.

Bestyrelsens formand, hofjægerm. *A. Olufsen*, Quistrup, advarede mod at tage for let på det forelagte forslag om, at der skulle gives adgang for befolkningen til alle udyrkede arealer og til alle skove.

I dag er 90 pct. af alle skove åbne for almindelig færdsel, og det er ejerne tilladt at påtale skader, der forvoldes. For fremtiden vil det, hvis forslagene gennemføres, komme til at se helt anderledes ud. Vi skal have skovvogtere og kostbare kontroller ud alle vegne for dog at redde noget. Skal det gå den vej, må staten træde til og oprette og betale parkeringspladser og kontroller på disse.

Direktør *Finn Thøgersen*, D.A.G., takkede for den gode beretning, men ønskede at kommentere et par ting. Taleren motiverede et ønske om, at Hedeselskabet ville sætte ind med en øget oplysning om og propaganda for rensning af spildevand. Det kunne nemt gå sådan, at tiden gik, så omkostningerne blev alt for overvældende, når de forskellige opgaver nåede frem til endelig løsning. Det andet spørgsmål drejede sig om den i beretningen foretagne sammenlignende beregning af omkostningerne ved anvendelse af henholdsvis mergel og kalk.

Folketingsmand *J. E. Foged* fremkaldte en diskussion i anledning af beretningens redegørelse for ønskerne om bl. a. fritagelse for visse af landbrugets stempelafgifter, i det foreliggende tilfælde ved tinglysningen af mergelgæld. Folketingsmanden fandt det ønskelig, at Hedeselskabet snart meldte sig til det nedsatte folketingsudvalg med materiale om tingene. Når lovforslaget genfremsættes til efteråret, må problemstillingen være gjort endelig op. Der bør være fritagelse for afgifter på alle disse områder, men udvalget må have noget at holde sig til, når det går løs.

Taleren sluttede på Hedebrugets vegne med en tak til Hedeselskabet for dets hjælp ved omlægningen af Hedebrugets virksomhed. Det værdifulde arkiv havde fundet husly hos Hedeselskabet, og m.h.t. forsøgsarbejdet havde Hedeselskabet givet tilsagn om værdifuld bistand ved videreførelsen.

Direktør *Fr. Heick* gik ind på spørgsmålet om spildevandsrensningen, som han erkendte var meget stort og omfattende, men som også måtte ses ud fra den nøje sammenhæng hele spørgsmålet havde med den aktuelle landskabspleje. De to ting hører uløseligt sammen. Det er meget dygtige teknikere, der arbejder med disse problemer, og

forholdet til »de andre« er godt, vi kan med glæde kalde det korrekt. Hvordan de store opgaver skal endeligt løses har endnu ikke fundet sin form, og det må vist her erkendes, at der står meget lidt vejledende herom i loven om spildevandsordningen. Reguleringen og rensningen af de små vandløb hænger sammen med ordningen af rensningsanlæg i de små byer, og det må erkendes, at der her er ved at udvikle sig vistnok tilfredsstillende retningslinier. For Hedeselskabets kulturtekniske afdeling gælder, at den påtager sig, hvad den kan overkomme på disse områder, men vi mener, at det er rigtigst at administrere på en sådan måde, at det ikke bliver nødvendigt at udvide afdelingen.

Til bemærkningerne om stempelafgifterne oplyste dir. Heick, at mergelselskaberne, der her var den aktuelle årsag til udtalelserne, hidtil havde arbejdet med rentebegunstigelser, men uden fritagelse for stempelafgift.

Uden at ville tage endelig stilling til, om Hedeselskabet direkte skulle forelægge sagen for udvalget, pegede dir. Heick på, at stempelafgifterne direkte måtte betegnes som ungdomsfjendske, hvad jo klart kom frem i billedet ved ejerskifte. Direktør Heick var iøvrigt personlig af den opfattelse, at det måtte være de landøkonomiske foreninger, der måtte gå ind i aktivt arbejde for problemets rette løsning.

Konsulent *S. P. Sørensen*, Hedeselskabet, belyste nærmere beretningens oplysninger om mergelens følgestoffer og beregning af pris i forhold til jordbrugskalk, og direktør *Finn Thøgersen* føjede en bemærkning til, at han syntes, at det blev til en lidt høj pris for jordbrugskalk.

Dir. *Niels Basse* takkede også for beretningen. For et enkelt punkts vedkommende var han uenig med dir. Heick, idet denne havde antydnet, at der var opdyrket megen hede, som ikke burde have været opdyrket og burde være indtaget til skov. Jeg er enig i, at man skal være betænkelig ved at tilplante dårlig hede, idet det vil være mere fordelagtig at dyrke den. Under turen ned gennem Jylland til årsmødet havde han som så ofte før glædet sig over forvandlingen gennem de sidste 50 år — alle vegne frodige agre. I gamle dage tog det 5-6 år at opdyrke heden, men på denne tur, så vi en havremark, der stod så kraftig og tæt som tagrør, skønt der i fjor efterår var hede på det pågældende areal. Vi skal ikke være bange for at opdyrke heden, gentog dir. Basse. Her afhænger det hele af manden. Den jord, som Aakjær i sin tid sagde om, at den ikke kunne give en regnorm føden, yder i dag en gennemsnitsproduktion i foderenheder, der ligger over hele landets gennemsnit. Hedebonden af i dag er rygraden i vort samfund, og samfundet havde været fattigere, hvis ikke disse tusinder af gode hjem var rejst.

Landsretssagfører *Jacob Hald*, Kbhvn., omtalte vanskelighederne ved at fastholde medlemmerne, og efterlyste en øget agitation for udvidelse af medlemskredsen. I tilknytning hertil foreslog dir. *Thøgersen* senere en analyse af tidsskriftets værdi for medlemmerne, idet han pegede på den betydelige udgift.

Gdr. *Trier Høj*, Vostrup, der er formand for Vestjyllands Mergelforsyning, gav et eksempel på lovgivningens mærkelige udslag af formynderskab. Vestjyllands Mergelforsyning havde solgt 85 tdr. land fra et afgravet og næsten værdiløst mergelleje til en tømmerhandler fra Odense, og denne havde med meget store omkostninger beplantet og forskønnet arealet, så det på alle måder var blevet noget helt vidunderligt i naturskønhed. Som naturligt var, ønskede han, da tiden var inde, at bygge sig en bjælkehytte i området. Men, nej! Myndighederne forbød den. Han måtte ikke bygge til sin egen familie på sin egen jord. Det er dog for galt, et sådant system, der fastsætter noget sådant, er helt forkert. Det er beskæmmende. Her må Hedeselskabet yde hjælp.

Proprietær *O. Jepsen*, Tolne, formand for Hjørring Amts landøkonomiske Selskab, fandt, at en del af landvindingsarbejderne, der er gennemført eller igangsat i de senere år ikke har været rigtig gennemtænkt. Det er offentlige midler, der er anvendt, og det kræver et videre hensyn til, hvad samfundet er bedst tjent med. Spørgsmålet er, om det ikke var på sin plads, at samfundet trådte til, og hjalp lodsejere til at slippe ud af forpligtelser overfor uheldige projekter. Beretningens udtalelser om skovene, der var plantet på for dårlig jord kunne taleren give tilslutning, men han var derimod ikke fuldt enig med dir. Basse. Det, det hele drejer sig om i de kommende år, må være at skelne klart mellem det, der skal henregnes til de rekreative områder og det, der skal videreføres som produktive. Hedeselskabets opgaver må være at hjælpe til at finde en fornuftig udnyttelsesform. De moderne hjælpemidler, bl. a. også de rent tekniske, kan skabe større produktion, men disse midler er **dyre, måske** for dyre, og det er givet, at væsentlige arealer vil glide ud af dyrkningen.

Forstander *Fog Petersen*, Dalum landbrugsskole, var enig med dir. Heick i, at vejen til løsning af problemet om afgifterne må gå gennem de landøkonomiske foreninger, der forlængst er langt fremme i arbejdet for at få stempelafgifterne afskaffet. Det var rart at være fri for både afgifter og compensationer, og det vil være en fordel om Hedeselskabet vil bakke de landøkonomiske foreninger op i denne sag.

Dir. *Fr. Heick* gentog sine udtalelser om de store afgifter, der tynger de unge ved generationsskifte i landbruget, og ønskede ikke at tage stilling til, hvilken vej Hedeselskabet skulle gå i denne sag, idet han ikke var sikker på, at Fogeds forslag om, at Hedeselskabet skulle gå direkte til udvalget var det rigtige.

I. C. Foged: Det er nødvendigt, at de interesserede grupper henvender sig til udvalget i sommer. Sker det ikke, er sagen »tabt på gulvet«.

Fhv. landbrugsminister *Chr. Thomsen* understregede, at den udgift, der betyder noget for de unge, er førstegangs-stempelafgiften. Kompensationsbeløbet på de 5 mill. kr., vil jeg mene, udligner så nogenlunde, men det må være landsorganisationerne, som bør tage dette spørgsmål op til en saglig rigtig løsning. Det vil ikke være rigtigt, om Hedeselskabet her rager sig ind i et politisk opgør.

I. E. Foged: De enkelte grupper og organisationer må gå i gang snarest.

Fr. Heick: Mergelselskaberne må være med i en henvendelse. Vi må i denne sag være klar over, at det kan ende med, at der skal vælges mellem det ene eller noget helt andet. Jeg har det indtryk, at repræsentantskabet vil være indforstået med, at der i en skrivelse, som samtidig tilstilles de landøkonomiske foreninger, landbrugsministeriet og folketingsudvalget gøres rede for problemet.

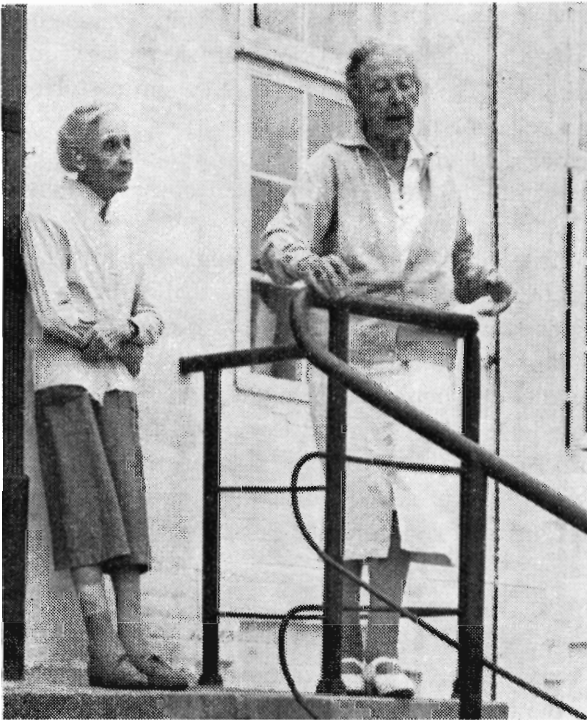
Til dir. Basse ville dir. Heick erindre om, at Landbokommissionen havde behandlet spørgsmålet om dyrkningsbonitetens grænse, men også havde rejst spørgsmålet, om der skulle søges gennemført en støtteordning til beplantning af den jord, der blev opgivet at dyrke. Man skal jo huske på, at det kan være svært at få jord til at blive en fin lyngmark igen! Eksperter frarådede tilplantning af Københavnerheden, som nu afkaster så store landbrugsafgrøder. Dyrkes marginaljord, kan der også være chance for bemærkelsesværdige resultater. Det må være givet, at forstmændene må være med i et eventuelt teknisk udvalg, der skal afgøre, om der skal ydes støtte til beplantning af jord, der opgives som dyrkningsmulig. Det må erindres, at megen tidligere dyrket jord nu er tilplantet, og i de senere år er det store arealer, det drejer sig om.

Dir. *Heick* henvendte sig til proprietær Jepsen og mindede om, at det *altid* var lodsejerne selv, der henvendte sig til Hedeselskabet og initiativet lå altid hos lodsejerne. Hr. Jepsen kan være tryk for, at Hedeselskabet ikke søger henlagte projekter fremmet blot for at få

udlagte midler til projektering hjem. Her har lodsejerne selv som nævnt også udspillet, og det er Hedeselskabet, der i landvindings-sager er lodsejernes redskaber.

Trier Højs spørgsmål kan måske føre til, at spørgsmålet om byggeri i plantagerne tages op, så det hele radikalt ændres. Det vil skabe glæde og tilfredshed, om folk kan få lov at bygge i deres egen plantage, og der er endda den mulighed til stede, at det vil føre til en bedre pasning af de enkelte og navnlig de mange mindre plantager. Der skal i så fald her indføres en helt ny praksis.

Statsskovrider *Hviid*, Stendalgaard, sluttede med nogle bemærkninger til spørgsmålet om Hedeselskabets stilling til de indledte forhandlinger om reorganisering af skovbrugets støtteforanstaltninger, således som de er udført indtil nu gennem Hedeselskabet og Småskovforeningerne. Tanken er jo rejst om organisering af noget nyt, og det er vel ret bekendt, at bag drøftelserne ligger en ide om at søge arbejdet ført videre inden for Hedeselskabets eventuelt udbyggede rammer. Det, der virker hæmmende, er vel nok at skovejerne er noget bange for, det skal gå ud over deres selvstændighed. Det vil være en smuk opgave for Hedeselskabet at etablere et samarbejde. Der er mange vanskeligheder, før der kan blive tale om en højere enhed, det

Fra trappen på Hofmangave bød søstrene Hofman-Bang velkommen til deltagerne i den udflugt til Nordfyn, som var arrangeret i forbindelse m. Hedeselskabets årsmøde.

Gengivelse af Videnskabernes Selskabs kort over Nordfyn fra ca. 1790 fra Kerteminde til Bogense, således at såvel arealerne med »Fjordmarken« som med Gyldensten's Inddæmning findes på kortet. Til orientering kan oplyses, at Hofmangave på kortet hedder »Böttigersholm«.

er først og fremmest personaleforholdene, men også selve arbejdet skal rationaliseres — forstlige medarbejdere er jo dyre drenge at arbejde med.

Departementschef *Hornslet* henviste til, at de af skovrider *Hviid* omtalte rationaliseringsbestrebelse er omtalt i en *betænkning*, der endnu ikke er offentlig tilgængelig. — Diskussionen om dette problem bør foreløbig udskydes.

Regnskab og budgetter forelagdes og godkendtes, hvorefter forstander *A. Krøigaard* holdt et interessant foredrag om Hedeselskabets jordbundsundersøgelser.

Valg

I det påfølgende lukkede møde behandledes en række interne spørgsmål.

Som repræsentanter i henhold til vedtægtens § 6 genvalgtes godssejer *A. Olufsen*, kmh. *K. Friis Jespersen*, borgmester *J. J. Paulsen* og

Fhv. landbrugsminister *Jens Sønderup*, der deltog for sidste gang i Hedeselskabets årsmøde, idet han ved mødet i Odense nedlagde sit mandat som medlem af bestyrelse og repræsentantskab.

fhv. dir. *Niels Basse*, medens der ingen nyvalgtes i stedet for fhv. landbrugsminister *Jens Sønderup*, der ikke ønskede genvalg. I stedet for sidstnævnte indvalgtes som nyt medlem af bestyrelsen fhv. landbrugsminister *Chr. Thomsen*.

Som formand for repræsentantskabet genvalgtes kmh. *Chr. Mourier-Petersen* og som næstformand godssejer *A. Pontoppidan*. Til kasse- og regnskabsudvalget genvalgtes folketingsmændene *Kr. Damsgaard* og *A. Chr. Andersen*, og som valgbestyrelse ved det forestående al-

Deltagerne i Hedeselskabets årsmøde lytter på Hofmangave til frk I. Hofman-Bangs beretning om den gamle gårds historie.

mindelige valg til repræsentantskabet valgtes *A. Olufsen, Chr. Mourier-Petersen* og *Chr. Thomsen*.

Næste årsmøde skal afholdes i Ribe.

Dagen sluttede med en festlig middag, hvori også en betydelig kreds af gæster deltog.

Den efterfølgende dags udflugt gik gennem Nordfyn. *Lumby Strand*, hvor en inddæmning og afvanding af 475 ha gennemførtes for 25 år siden, blev det første mål på turen. Der kørtes siden til *Dæmningen ved Fjordmarken*, hvor formanden for lodsejerlaget, gdr. *Erbs*, tog imod. Dernæst gjordes et længere ophold på Hofmangave, hvor godsets landbrugsfaglige rådgiver *Folmer Lüttichau*, Rohden, fortalte om »Hofmangave«s modernisering af landbrug og driftsform, og den ene af godsets ejere, den 92 årige frk. *I. Hofman-Bang* fornøjeligt gengav erindringer fra livet på det smukke og historiske, gamle herresæde, og også benyttede lejligheden til at takke Hedeselskabet for værdifuld hjælp med kultivering af de vidtstrakte strandenge.

Dagens højdepunkt var besøget på »*Gyldensten*«, hvor alle de indvundne arealer langs kysten blev gennemkørt, så deltagerne fik lejlighed til at se og høre om de meget værdifulde afgrøder, der nu efter afvandingen kan høstes her. Der vil i Tidsskriftet fremkomme en redegørelse for arbejdets udførelse. Grev *C. J. Bernstorff* talte til forsam-

lingen ved pumpestationen ude på diget, og senere trak han godsets interessante historie op under et besøg i den smukke park.

Under den afsluttende frokost på restaurant »Arken« i Bogense takkede kmh. *Chr. Mourier-Petersen* til alle sider for de vellykkede dage.

Ungdommen sætter ind

— *frivilligt og målbevidst på Dejbjerg hede*

Kære hr. J. Hedegaard Christensen.

Under denne overskrift skriver De (Hedeselskabets Tidsskrift nr. 7) i smukke og manende ord om Dejbjerg hede og det vældige arbejde, som »Natur og Ungdom«, Skjern, er gået i gang med, dette at udrydde de der selvsåede trævækster, i særlig grad bjergfyrren. Man bliver helt varm om hjertet ved at læse om denne store uegennyttige fællessag, som en flok unge mennesker har påtaget sig. Artiklen lyser af så stor og inderlig kærlighed til naturen i almindelighed og til Dejbjerg hede i særdeleshed, at det må have gjort et dybt indtryk og sat mange menneskers tanker i virksomhed.

Når jeg nu har skrevet dette, og det er skrevet i dybeste alvor, ja, jeg vil endda føje en varm tak til, så må jeg dog fortsætte med at sige, at jeg ikke helt og fuldt kan give det påbegyndte arbejde min fulde tilslutning. Man kan godt, trods sin gode vilje, komme til at gøre uret.

Det er rigtigt, bjergfyrren er indført, men det er f. eks. rødgranen også. Og det skal i samme åndedræt siges, at begge træarter har haft og stadig har den allerstørste betydning for et godt resultat af arbejdet i hedesagens tjeneste gennem de sidste to hundrede år.

De kender utvivlsomt hedesagens historie, og De forstår, hvad der er tilført Midt- og Vestjylland af rigdom og skøn natur gennem den seje indsats af arbejde og flid, der *blev* og *bliver* udøvet af hedesagens folk med Det danske Hedeselskab som vejleder. Når jeg nævner ordene rigdom og skøn natur i forbindelse med den forvandling, de tidligere så udstrakte hedearealer har undergået, vil De bedre kunne forstå mig, ved at jeg fortæller om mit første møde med heden.

Det var *Ilderhede*, et område mellem Sønder Omme og Sønder Felding, og det var i 1909. Vi (19. Bataillon) var på vej til skydeterrænet ved Borris. Vejen mellem de to nævnte byer var nogle hjulspor

gennem sandet, til alle sider lyng, revling og tørt hedegræs. Ingen huse, ingen mennesker eller dyr, alt tomt og øde. Sønder Felding var en tavs og tilsyneladende glemt bebyggelse af lave, mørke ejendomme i det store og tomme landskab.

Og så nu i dag, snart 60 år efter. Jeg vil tro, De kender egnen og vejen med omgivelser, huse og gårde og opdyrkede arealer. De kender også *Borris Nørrehede* og den første del af strækningen fra *Brejning kro mod vest*. I disse områder og mange andre steder ser man de samme spor af hedens forvandling fra tomme og gølge lyngflader til frodige græs- og kornmarker. Hertil kan så føjes de tusinder af tdr. ld., der bærer en rigdom af træ. Alt dette og meget, meget mere har hedsagens pionerer givet vor generation og kommende generationer i arv. Det har vi nu ansvaret for, og det bør vi værne.

Prøv en dag at tage turen fra Skjern til brunkulslejerne ved Søby. De har måske allerede taget turen og derfor set de ørkenlignende strækninger mellem Kølkhøj og Fæsterholt. Ikke alene de umådelige sandformationer og de dybe udgravninger vidner om en skånselsløs og hensynsløs udnyttelse af det nævnte område, men samme vidnesbyrd giver de rustne og forvredne maskindele, der ligger spredt rundt mellem hæsle og faldefærdige træskure, firmaskilte og smådynger af brunkulsaffald. Er det ikke en ilde måde at forvalte en arv på?

I følge en lov af 1958 er der pålagt konsessionshaverne forpligtigelse til en beplantning af de gennemgravede arealer. På flere steder har der også fundet en tilplantning sted, også med et godt resultat, som f. eks. i *Vorret brunkulsleje* syd for Silkeborg. Tilplantningen er af bjergfyr. Men fra Søbylundvejen ses både mod nord og syd de grå, nøgne sandbanker, hvoraf enkelte ses besat med rishegn for at hindre den værste sandflugt. I Hedeselskabets årsberetning nævnes, at der er visse steder med forekomster af klæg, der måske i flere år vil gøre al plantning omsonst. Det er naturligvis en oplysning, der ikke kan lades ude af betragtning i denne forbindelse.

I den store *Gludsted plantage* findes et område, som Dalgas gav navnet Gludsted Sande. Her er så godt som ingen livsbetingelser, kun bjergfyrren kan friste en kummerlig tilværelse. I samme område findes også sandvolde, der er dannet omkring opsatte rishegn fra ca. 1867. Umiddelbart vest for *Vrads by* ligger i dag et hedeareal på ca. 300 tdr. ld. Her er sandformationer, som fremkom under sandflugten omkring 1590 og 1620. Da blev velegnede marker dækket af sand. Nu breder lyng og revling og enkelte fyr og ene sig over arealet. Det er vidunderlig smukt, som det ligger der i læ for vestenvinden under St. Hjælland plantage, men høje el-master med tilhørende ledninger er rejst hen over dette stykke hedenatur.

Nu vil De sikkert sige: »Ja, men hvad har al den snak med Dejbjerg at gøre?» — Svaret må da blive: »Det er vestenvinden, vi må værne os imod.« Gennem snart 200 år er dette værn bygget op i form af plantager og læbælter. Det bør man erindre sig, inden man lader økse og sav komme i virksomhed. Der sker sikkert ikke megen svækelse i bolværket mod den stridende vind fra vest ved den foretagsomhed, der udvises fra »Natur og Ungdom« i Skjern. Men hvorfor gå til arbejdet med uvilje mod en træart, der vitterlig har været med i forreste række lige fra hedesagens begyndelse.

Lystrup ved Bryrup, 21/7 1968.

K. L. Gamdrup.

I få ord —

Fornemt besøg i sydjyske plantager

Den 29. juli var prins *Richard* og prinsesse *Benedikte* Hedeselskabets gæster ved en rundtur i en række sydjyske plantager.

Turen lededes af bestyrelsens formand, høfjærgermester *A. Olufsen* og dir. *Fr. Heick*, og under besøget i *Slauggaard*, *Høllund Søgaard*, *Houborg* og *Stilde* varetog afdelingschef *Steenstrup* og skovrider *C. G. Beck* den faglige vejledning. Prins *Richard*, der selv er forstuddannet og driver store skovområder i Tyskland, var en overordentlig interesseret og kyndig gæst, som glædede sig over at få lejlighed til at stifte bekendtskab med det jyske hedeskovbrug, idet hans egen skovdrift har en noget anden karakter.

Prinseparret havde afbrudt et ferieophold hos kongeparret på Gråsten slot for at foretage udflugten til Vorbasse-Houborgegnen. Den fornøjelige og gode frokost på Houborg kro gjorde ikke dagen mindre vellykket.

Direktør *Niels Basse* og direktør *Fr. Heick* er af Hedeselskabets bestyrelse udpeget til Hedeselskabets repræsentanter i bestyrelsen for institutionen »Kongenshus, Mindepark for Hedens Opdyrkere« for en 4-årig periode fra den 1. juli at regne.

I Norge er afledning af skadeligt vand i skovene en meget vigtig opgave. Staten yder hertil væsentlige tilskud. I 1967 blev der med 3643 km nye grøfter skabt god afvanding for ca. 7300 ha skov, heraf 6200 ha i private skove. Staten betalte 1,6 mil. kr. i tilskud af en samlet bekostning på 5,7 mill. kr.

Ålepas

Rundt i de danske vandløb, hvor der foretages vandløbsreguleringer, gøres samtidig et stort arbejde for at hjælpe fisk og fiskeyngel op i vandløbene. Her er medarbejdere ved Hedeselskabet ved at opsætte et ålepas i Gelså.

Det svenske skovbrugs datacentral i brug

Det svenske skovbrugs Datacentral, S.D.C., i Sundsvall indviedes i juni måned, men det bliver ikke før den 1. september, at den starter det egentlige arbejde. Bag datacentralen står 52 svenske skovbrugsorganisationer eller dertil knyttede foretagender. Det bliver værdier til ca. 3 milliarder svenske kroner, der får sit centrale beregningskontor i Sundsvall. Et andet mål for det vældige foretagende fremgår af, at der er installeret sindrige maskiner for i alt 20 millioner sv. kr., og at alene bygningen, hvori 300 eksperter vil blive beskæftiget, har kostet 9 mill. sv. kr. at opføre.

Det er svært at begribe, at blot en af de installerede maskiner, en I.B.M. 360 har en optagningskapacitet på 260.000 bogstaver og 520.000 tal og kan udføre 335.000 sammenlægninger pr. sekund. En anden kan aflæse 1000 registreringskort pr. minut, men rekorden slås af 6 hurtigskrivere, der kan aflevere 1100 linier med 132 tegn pr. minut.

Centralen skal regelmæssigt bearbejde 2500 virksomheders forhold vedr. løn, bogføring, fakturering, statistik, o.s.v., men desuden masseberegninger om markedsforhold, træmængder, køber og sælgers forhold, udnyttelse, prognoser m. m.

Mindestenen for Laust Nørskov

De samvirkende plantningsforeninger har ved indsamling blandt foreningerne modtaget i alt 3469 kr. som bidrag til en mindesten for *Laust Nørskov*. Det vil erindres, at Laust Nørskov i en meget lang årrække fra 1940-62 var formand for De samv. plantningsforeninger. Mindestenen vil blive rejst på et endnu ikke endeligt fastsat sted i Løvelkredsen, som Nørskov repræsenterede i folketinget fra 1914 til 1947. Det indsamlede bidrag er videregivet til »Viborg Stifts Folkeblad«, der forestår indsamlingen.

Mindre træimport

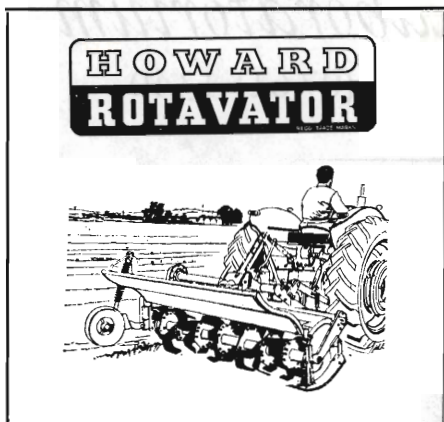
Importoverskudet faldt i de 5 første måneder af 1968 med et ret væsentligt beløb sammenlignet med 1967. Savværksindustrien og skovejerne vil af de offentliggjorte tal notere, at de efter alle solemærker at dømme har en vis andel heri, idet importen af træ og tømmer i de 5 mdr. er 57.000 m³ mindre end året før — en reaktion, der kan sammenholdes med stormfaldene herhjemme i 1967.

Gårdejer *Johs. V. Smidt*, »Kildely«, Djernæs, Hoptrup, der har været forretningsfører for Hoptrup distrikt siden 1955, har nu ønsket at blive afløst, og gårdejer *Jens M. Knudsen*, Marstrup, har overtaget hvervet som forretningsfører.

**HURTIGERE OG MERE EFFEKTIV
JORDBEHANDLING OG RENSNING**

HOWARD ROTAVATOR
gør arbejdet,
også der, hvor andre maskiner
må give op.

Speciel sideforsat model EMG 60 "
– til skov og plantage

Afskårne grene skæres itu og nedfældes jævnt. Effektiv dybdekontrol hindrer beskadigelse af det øverste rodnet. Reguleret behandlingsgrad gennem gearkasse og bagskjold. Automatisk sikkerhedsanordning – knivgaranti – sidetræk. Den kraftige Rotavator kan anvendes hele året til selv de sværeste kultiveringsopgaver – flere typer og arbejdsbredder.

Lettere model Rotacadet med 70 "
arbejdsbredde

»GEM« håndfræseren: 20 " – 24 "

Ring eller skriv efter specialbrochurer.

5560 AARUP . FYN
TLF. (09) 43 13 03

P
errot

**vandings-
anlæg**

PUMPER - RØR - SPRINKLERE

**HØJESTE KVALITET
FRA INDERST TIL YDERST**

- 1 Hætte af kunststof over drejefjeder
- 2 Galvaniseret svingarm
- 3 Aksel af rustfrit stål
- 4 Studs for bagdyse, sektorudstyr eller vendendretning
- 5 Dyse med metalmundstykke
- 6 Sikringsanordning mod sand
- 7 Perfekt tætningsystem

AUTORISERET AF LANDBRUGSMINISTERIET

S.C.SØRENSEN A/S

HJØRRING
(0891) 1500

FREDERIKSHAVN
(084) 2 17 00

AALBORG
(08) 13 25 00

RANDERS
(06) 42 11 11

AARHUS
(06) 13 10 11

HERNING
(07) 12 47 00

HORSENS
(05) 62 11 11

ESBJERG
(051) 2 26 00

ODENSE
(09) 14 11 11

KØBENHAVN
(0179) SØ 8501

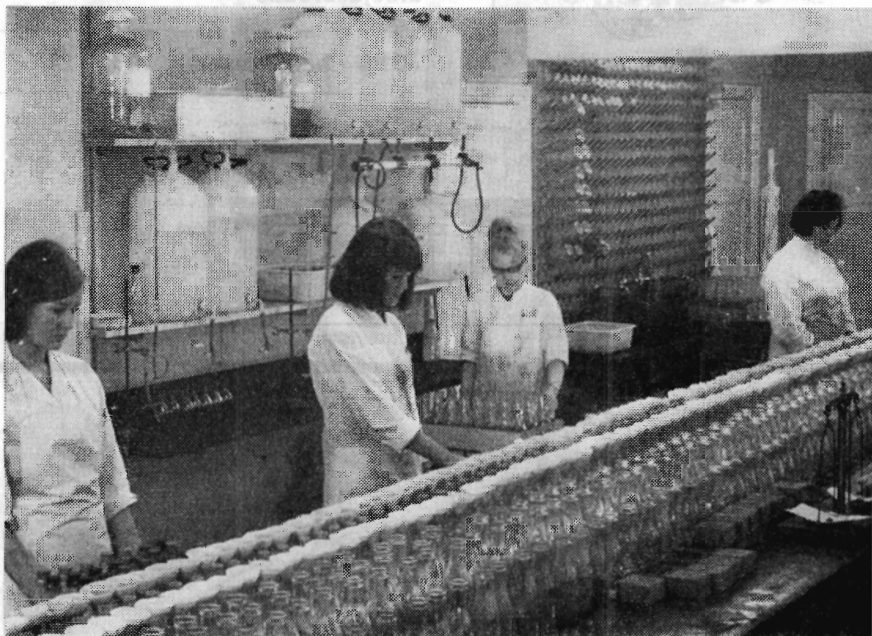
KONSULENT: HANS JØRGEN HANSEN . GREDSTEDBRO . TELEFON (054) 3 10 06

Hedeselskabets Laboratorium

8800 VIBORG Telefon (0761) 1340

Autoriseret af landbrugsministeriet til udførelse af jordbundsanalyser.

Ansvarlig i henhold til autorisationen: Civilingeniør Jens Frederiksen.

Interiør fra jordprøveafdelingen.

KEMISKE OG FYSISKE JORDBUNDSANALYSER

AFGRØDEANALYSER

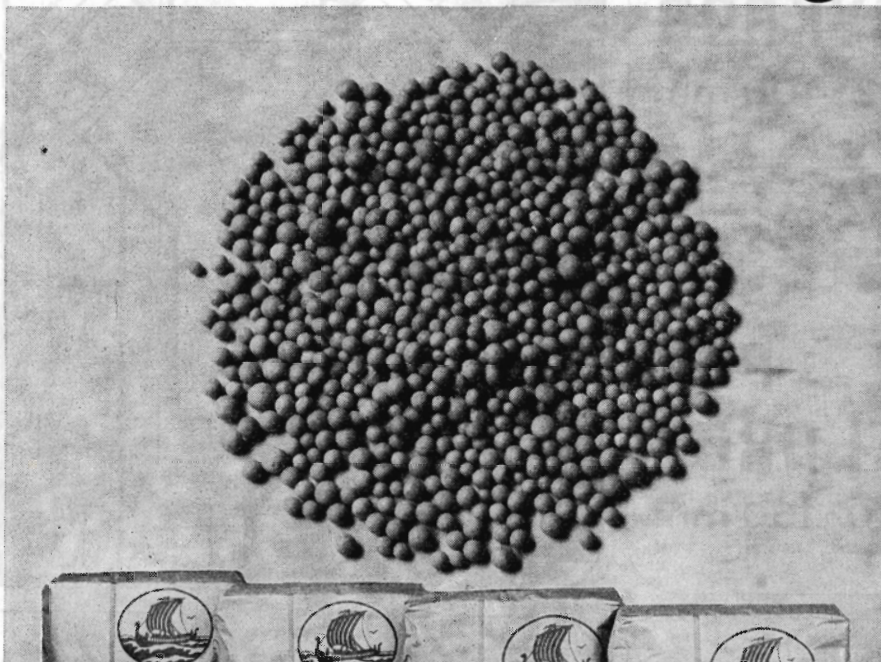
ANALYSER AF SPILDEVAND,

VANDLØBSVAND OG DRIKKEVAND m. v.

Iøvrigt alle arter af kemiske og fysiske analyser.

-prillet NPK

Gødning...

Alle 4 typer NORSK HYDRO NPK leveres nu **prillet**, som betyder at varen har runde, glatte korn med gode lagringsegenskaber og bedre strøbarhed.

NORSK HYDRO NPK leveres nu i ny indpakning - i plast eller papir.

ALT I SAMME SÆK - NEMMERE OG BILLIGERE

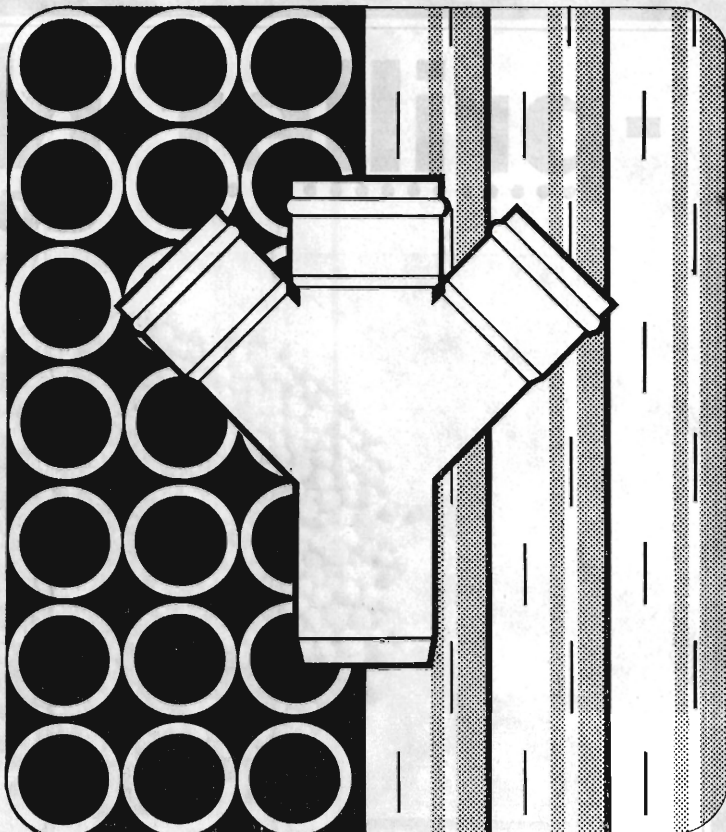
NORSK HYDRO

**PVC
TRYKRØR**

12 - 400 mm

**PVC
FALDRØR**

40 - 160 mm

**PVC
DRÆNRØR**

50 - 110 mm

**PVC
KLOAKRØR**

110 - 400 mm

wavin

NORDISK WAVIN A. S.
SØREN FRICHSVEJ 51-53
AABYHØJ
TELEFON
ÅRHUS (06) 15 55 33
SJÆLLANDS LAGER
KIRKE HVALSØ
TELF. (03-408) 217